

Gunta Celma

M A N S   M Ī Ļ A I S
ČIEKURKALNS

PATIESI
S T Ā S T I

Madrī

SATURS

Ievads	9	Legendārie brāļi Irbītes	101
Kur te tas kalns, kur te tie čiekuri ?	11	Andras Irbītes atmiņu stāsts	104
Kas cēla strādnieku rajonu?	17	Kā ābeles ziedonī	107
Piecas paaudzes Čiekurkalnā	25	Rīgas TEC-1	115
Kur slēpjas Čierīša burvība	34	Sirreālas noskaņas	121
Ielas un līnijas	37	Ko slēpj vecais mūris	129
Džutas manufaktūra un Džutas iela	44	Bērnu dārzs <i>Liepziediņi</i> un Čiekurkalna svētkoki	135
Sirsniņi mīļotā brūte	49	Saimniekmāja	138
Stacija Čierkurkalns	56	Bibliotēka	146
Mīts par Čiekurkalna upīti	61	Baznīca	150
Atbrauc septiņ' pašarniek'	67	Čiekurkalna šausmu stāsti	152
Darbs ir dzīves uzdevums	71	Meitenīte izglābta	156
Rīgas lielākais ūdenstornis	77	Proletārieši un stahanovieši	163
Rīgas Jāņa Poruka vidusskola	78	Somu meitene un latviešu Lāčplēsis	169
"Tev jāuztaisa auss..."	84	Vecais labais Čierītis	181
Dzīve kā teiksma	86	Tas notika tā	189
Kultūras fakti no 20.-40. gadu Čiekurkalna dzīves	89	<i>Rolis</i>	197
Rosīgi ļaudis, kas nodibinājuši uzņēmumus laikā līdz padomju okupācijai	95	No dārziņiem līdz Ezerparkam	203
<i>Gaismas pils</i>	96	Izmantotie avoti	209
		Čiekurkalna skati	210

MOTO

*Nemeklē laimi augstā kārtā, nedz ar' rotā, greznībā,
Meklē laimi savā sirdī,
Meklē tīrā apziņā!*

Ernests Bauers

IEVADS

Čiekurkalns ir viena no senākajām Rīgas vēsturiskajām latviešu celtajām apkaimēm, kas, galvaspilsētai augot, jau krietni pietuvojusies centram un ir iekļauta mūsdienu pilsētas attīstības plānā kā apbūves aizsardzības teritorija. Pirmais priekšstats par jebkuru vietu rodas no namiem, arhitektūras un ielu izkārtojuma, tomēr rajonu neveido tikai mājas un ielas – tie ir arī cilvēki, kas šeit dzīvojuši un dzīvo, piepilda ar ikdienas ritmu, rūpēm, priekiem un bēdām, veido savu neatkārtojamu dzīves vidi un vēsturi. Tāpēc es šajā grāmatā apzināti esmu savijusi trīs līnijas. Pirmā – rajona vēsturiskais apraksts, attīstība, ieguvumi un zaudējumi kontekstā ar konkrētu laikposmu. Otrā – cilvēku, gan vienkāršu, gan izcilu personību, stāsti. Trešā – mani subjektīvie vērojumi un atmiņas no pēckara gadiem.

Grāmatu bagātina dažādu laiku fotogrāfijas un dokumenti. Tas viss veido mozaīku un uzmirdz vienā veselumā – mūsu Čiekurkalnā, rajonā, ko mīlam, kura vēsturi paši bieži vien slikti zinām, ar kuru vēlamies iepazīstināt arī citus cilvēkus Rīgā un citur Latvijā. Šī grāmata nav nejauša ekskursanta pastaiga pa veco rajonu, bezkaislīgs tūrisma ceļvedis vai faktu apkopojums. Katrs stāsts ir patiess un ilgi sirdī glabāts, nu pirmoreiz izstāstīts.

Kas mani pamudināja rakstīt par šo seno un daudz piedzīvojušo, dažkārt nepelnīti noniecināto rajonu? Sirdsbalss. Esmu rīdziniece. Tieši Čiekurkalns ir izlolojis manas tēvamātes dzimtas piecas paaudzes, glabā viņu kāpu smiltīs iemītās pēdas, ilgas, cerības, pārdzīvojumus, guvumus un zaudējumus. Tādu dzimtu, kas te dzīvojušas vairākās paaudzēs un veidojušas savas pilsētas vēsturi, Čiekurkalnā vēl ir daudz.

Veidot grāmatu rosināja arī tas, ka par Čiekurkalnu rakstītos avotos nekur nav rodams apkopojums par norisēm cauri laikmetiem. Nu jau vairākus gadus darbojas Čiekurkalna attīstības biedrība. Iezīmējas rajona jaunās aprises, veidojas jauna teritorija – *Ezerparks*, kas savienos Čiekurkalnu ar Mežaparku. Čiekurkalns atdzimst, bet vērtīgākais no pagātnes jāņem līdzi!

Grāmatu veltu dzimtajai pilsētai Rīgai, kā arī visiem krietnajiem un sirsnīgajiem Čiekurkalna ļaudīm.

Vilhelms un Heinrihs Sprosti.
1901. gads

No Ingemāras Skrastiņas
personīgā arhīva

Nomaļnieki, pašpuikas, huligāni, prastie, trūcīgie ļautiņi, mazvērtīga arhitektūra – attiecībā uz Čiekurkalnu un tā iedzīvotājiem tādi epiteti dzirdēti bieži. Man šķiet, ka apgalvojums par *strādnieku rajonu*, kas atkārtojas no paaudzes paaudzē un kam ir nievājoša pieskaņa, ir tikpat aplams un savu laiku pārdzīvojis, kā tas, ka visi latvieši cēlušies no zemniekiem. Ko par šo veco rajonu zina, piemēram, mūsdienu dzīvokļu mijēja, kas senāk mīļi par Čierīti dēvēto Čiekurkalnu tagad sauc par *Čiekurilņiku*? Mīļie draugi, jūs vienkārši esat augstprātīgi! Jūs runājat par vienu no senākajiem godīgu, centīgu un kolorītu ļaužu celtu, centram vistuvāk esošo Rīgas rajonu ar interesantu vēsturi, par vietu, ko latvieši uzbūvēja sev, ne svešiniekiem par prieku. Tā ir senāka nekā līdzās esošā elitārā Teika vai izsmalcinātais Mežaparks. Ja padomju laikos Čiekurkalns nebūtu tik neatgriezeniski sapostīts un ilgstoši atstāts novārtā, tad tagad ekskursantiem varētu rādīt Rīgu, kādu viņi nav redzējuši, kur ir citādāks *kalns* nekā Grīziņkalns vai Torņakalns, un kur var lepoties ar koka apbūvi. Čiekurkalns ir ievēribas cienīgs kaut vai ar faktu, ka reiz tur ir dzīvojuši leģendāro brāļu Ādolfā un Kārļa Irbīšu dzimta, sportisti brāļi Japiņi un daudzi citi izcili cilvēki. Izcili bija arī savulaik no laukiem ieplūdušie saimnieki un zemnieki, kas uzcēla Čiekurkalna (Šreijenbušas) namus, iekopa dārzus un iekārtoja ielas, tāpat arī krietnie strādnieki, kas izaudzināja nākamo inteligentu paaudzi un latviešu strēlniekus. Vai zināt, kas un kādi viņi bija?

Mans stāsts būs tikai neliels ieskats vēsturē, parastu un neparastu cilvēku likteņos un manā, padomju laikos auguša bērna, atmiņās un izjūtās. Būšu gandarīta, ja man kaut nedaudz izdosies kliepēt iesakņojušos mītus un puspatiesības par drūmo *proletārisko* jeb *strādnieku rajonu*.

Diemžēl ar detalizētu Čiekurkalna vēstures atspoguļojumu ir visai trūcīgi. Cilvēkiem nav pieticis prasmes vai vēlmes aprakstīt notikumus, fotogrāfijas un dokumenti gan ugunsgrēkos, gan karos pazuduši, – vai tik labi noslēpti, ka vairs neatrast. Bet atmiņa, kā zināms, ir īsa. Tikai viena no manis aptaujātajām kundzēm savos ģimenes arhīvos sameklēja liecības no 1854. gada, un fotogrāfijas ir aplūkojamas šajā grāmatā.

Lai savos spriedumos nebalstītos vienīgi uz populāriem apgalvojumiem un iesīkstējušiem priekšstatiem, esmu ielūkojusies gan cara laika avīzēs, gan 1897. gada tautas skaitīšanas arhīva materiālos. Protams, šie dati nesniedz pilnīgu ieskatu par plašāku laikposmu, taču ir patiesi un liecina par laiku, kad Šreijenbuša sāka augt un attīstīties. Par laiku, kad veidojās strādnieku ciemats, kad tuvumā tika uzbūvētas cariskās Krievijas rūpnīcas un fabrikas, piemēram, vagonu fabrika *Fenikss*, Džutas manufaktūra, tērauda rūpnīca *Salamandra*, darbgaldu

ČIEKURKALNA S K A T I

Ezerparka nami
Guntas Celmas foto

Rīgas 37. vidusskola
Valda Celma foto

2. līnija pagriezienā uz Gaujas ielu